

Modelowanie równowagi dobra i zła w układach złożonych

Opis problemu

W badaniu ewolucyjnych układów społecznych często analizuje się konkurencję pomiędzy **dwoma strategiami zachowania**:

- **C** – dobro, współpraca (*cooperation*),
- **D** – zło, egoizm (*defection*).

Niech:

- x oznacza **odsetek kooperatorów** w populacji, przy czym $(0 \leq x \leq 1)$,
- $(1 - x)$ to odsetek defektorów.

Zadaniem równania replikatora jest opisanie, **jak zmienia się udział strategii C w czasie**, w zależności od ich sukcesu (zysku) w interakcji z innymi.

Średni zysk (payoff)

Każda strategia ma pewien **średni zysk** (π), który zależy od tego, z kim osobnik wchodzi w interakcję. Dla dwóch strategii (C) i (D) zapisujemy to następująco:

$$\pi_C = R \cdot x + S \cdot (1 - x)$$

$$\pi_D = T \cdot x + P \cdot (1 - x)$$

Gdzie:

Symbol	Znaczenie	Interpretacja
R	<i>Reward</i>	Nagroda za współpracę z innym kooperatorem (C–C)
S	<i>Sucker's payoff</i>	Strata lub słaba korzyść dla kooperatora, który spotyka defektora (C–D)
T	<i>Temptation</i>	Pokusa defektora – zysk przy spotkaniu kooperatora (D–C)
P	<i>Punishment</i>	Kara – zysk defektora przy spotkaniu innego defektora (D–D)

Średni zysk całej populacji

Średni zysk wszystkich uczestników gry (zarówno C, jak i D) to wartość oczekiwana z ich udziałów:

$$\bar{\pi} = x\pi_C + (1 - x)\pi_D$$

To właśnie do tej wartości odnosi się równanie replikatora — strategie, które mają **powyżej średni zysk**, będą się rozprzestrzeniać w populacji.

Równanie replikatora

Zmienność odsetka kooperatorów w czasie opisana jest równaniem:

$$\frac{dx}{dt} = x(\pi_C - \bar{\pi})$$

czyli:

- jeśli ($\pi_C > \bar{\pi}$), współpraca daje więcej niż średnia → **odsetek kooperatorów rośnie**,
 - jeśli ($\pi_C < \bar{\pi}$), współpraca się nie opłaca → **udział kooperatorów maleje**,
 - jeśli ($\pi_C = \bar{\pi}$), populacja osiąga **równowagę ewolucyjną**.
-

Opis badanych scenariuszy gier ewolucyjnych

W eksperymencie przeanalizowano kilka klasycznych modeli interakcji strategicznych, opisanych za pomocą czterech parametrów: (R, S, T, P) — odpowiadających kolejno:

- **R** (*Reward*) – nagroda za współpracę z kooperatorem (C–C),
- **S** (*Sucker's payoff*) – strata kooperującego, który trafił na defektora (C–D),
- **T** (*Temptation*) – pokusa zdrady – zysk defektora przy spotkaniu kooperatora (D–C),
- **P** (*Punishment*) – kara – zysk defektora przy spotkaniu innego defektora (D–D).

Na ich podstawie można sklasyfikować różne „gry społeczne”, opisujące zderzenie dobra i zła (współpracy i egoizmu).

1. Prisoner's Dilemma (Dylemat więźnia)

Parametry: R = 3, S = 0, T = 5, P = 1

Interpretacja: Klasyczny dylemat współpracy.

Zdrada (defekcja) daje jednostce większy zysk niż współpraca, niezależnie od tego, co robi druga strona.

2. Snowdrift Game (Gra w odśnieżanie / Chicken Game)

Parametry: R = 3, S = 1, T = 4, P = 0

Interpretacja: Obie strony korzystają, jeśli ktoś współpracuje, ale każdy woli, żeby to **drugi poniósł koszt**.

Przykład: dwie osoby stoją przy zasypanym samochodzie — lepiej, gdy ktoś odśnieży, ale niekoniecznie my sami.

3. Stag Hunt (Polowanie na jelenia)

Parametry: R = 4, S = 0, T = 3, P = 1

Interpretacja: Dwie osoby mogą polować na jelenia (wymaga współpracy) lub na zająca (samodzielnie). Jeśli jedna zdradzi, druga traci – dlatego współpraca wymaga **zaufania**.

4. Cooperation Dominant (Dominacja dobra)

Parametry: R = 5, S = 2, T = 3, P = 1

Interpretacja: Współpraca jest zawsze bardziej opłacalna niż defekcja.

Każda interakcja przynosi większy zysk, gdy uczestnicy są kooperatorami.

5. Negative Payoffs (Ujemne wypłaty)

Parametry: $R = 2$, $S = -3$, $T = 1$, $P = -1$

Interpretacja: Model konfliktowy, w którym wszystkie interakcje generują straty (np. toksyczne środowisko, konflikty społeczne).

Mimo to, współpraca może ograniczyć negatywne skutki.

Poniższy kod implementuje równanie replikatora dla pięciu typów gier i symuluje zmiany odsetka kooperatorów w czasie.

```
In [ ]: import matplotlib.pyplot as plt
import numpy as np

parameter_sets = {
    "PrisonerDilemma": {"R": 3, "S": 0, "T": 5, "P": 1},
    "Snowdrift": {"R": 3, "S": 1, "T": 4, "P": 0},
    "StagHunt": {"R": 4, "S": 0, "T": 3, "P": 1},
    "CoopDominant": {"R": 5, "S": 2, "T": 3, "P": 1},
    "NegativePayoffs": {"R": 2, "S": -3, "T": 1, "P": -1},
}

x0 = 0.5
t_max = 10
dt = 0.001
times = np.arange(0, t_max, dt)

plt.figure(figsize=(10, 6))

for name, params in parameter_sets.items():
    R, S, T, P = params["R"], params["S"], params["T"], params["P"]

    def pi_C(x):
        return R * x + S * (1 - x)

    def pi_D(x):
        return T * x + P * (1 - x)

    def pi_bar(x):
        return x * pi_C(x) + (1 - x) * pi_D(x)

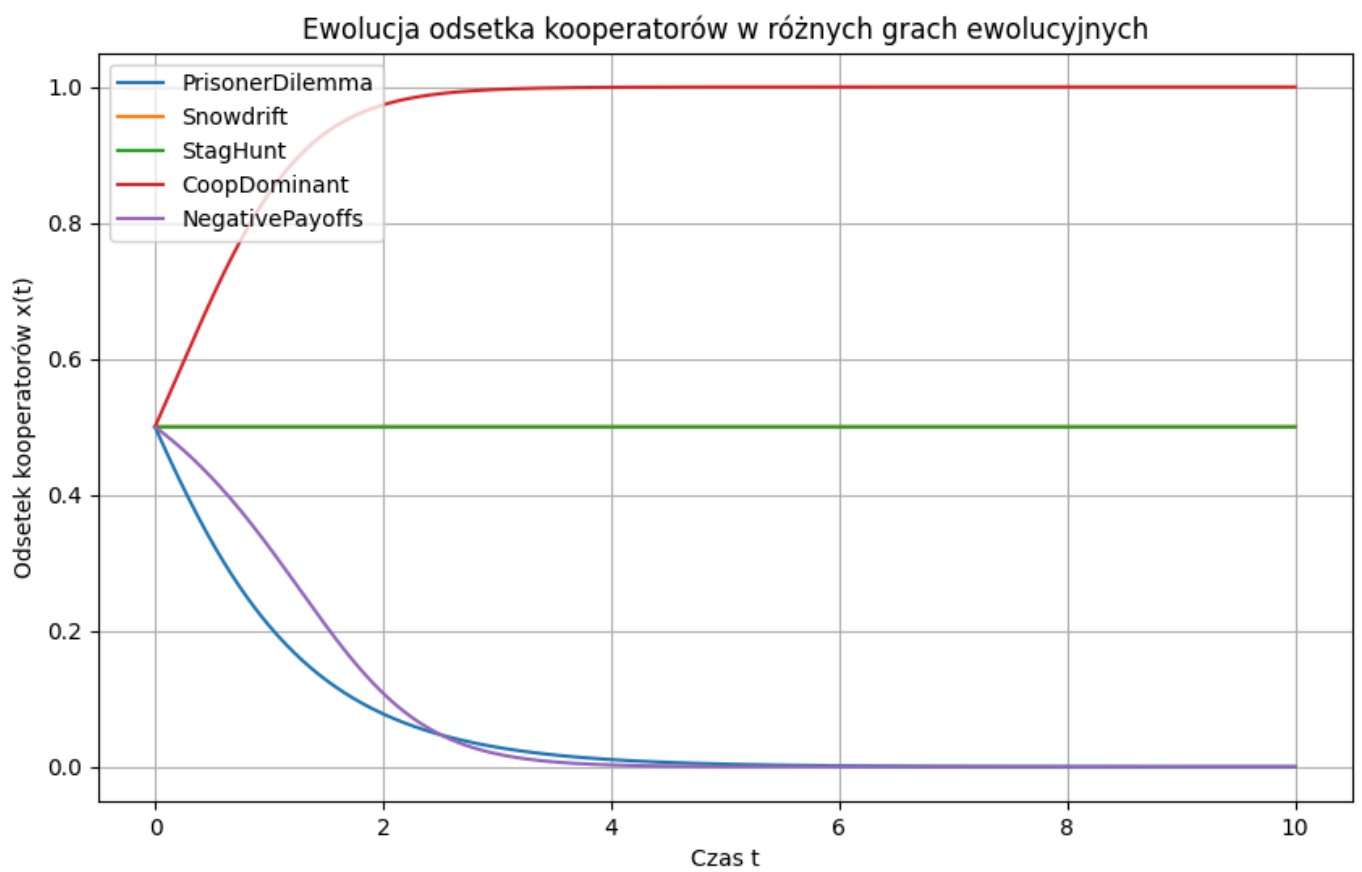
    def dx_dt(x):
        return x * (pi_C(x) - pi_bar(x))

    x_vals = np.zeros_like(times)
    x_vals[0] = x0

    for i in range(1, len(times)):
        x_vals[i] = x_vals[i - 1] + dx_dt(x_vals[i - 1]) * dt
        x_vals[i] = np.clip(x_vals[i], 0, 1)

    plt.plot(times, x_vals, label=name)

plt.xlabel("Czas t")
plt.ylabel("Odsetek kooperatorów x(t)")
plt.title("Ewolucja odsetka kooperatorów w różnych grach ewolucyjnych")
plt.grid(True)
plt.legend()
plt.show()
```


Wyniki

Podsumowanie eksperymentu

Nazwa gry	Typ dynamiki	Równowaga (x^*)	Interpretacja
Prisoner's Dilemma	Zanikanie współpracy	$(x^* = 0)$	Egoizm wygrywa
Snowdrift	Współistnienie	$(0 < x^* < 1)$	Częściowa współpraca
Stag Hunt	Dwie równowagi	$(x^* = 0)$ lub (1)	Efekt zaufania
Coop Dominant	Współpraca dominuje	$(x^* = 1)$	Dobro zwycięża
Negative Payoffs	Częściowa stabilizacja	$(x^* \approx 0)$	Współpraca ogranicza straty

Autorzy:

Jerzy Boksa

Bartosz Gacek